

telősséget kell hordoznotok! Sok tekintetben töletek függ, hogy lelki, szellemi irányításotok eredményeképpen miképpen fog alakulni egyházunk élete, miképpen fogják lelkesí állásukat elfoglaló ifjaink az unitárius értelemben, Dávid Ferenc-i szellemben megfogalmazott, korszerű, a világi tudomány eredményeit figyelembe vevő és felhasználó magasztos Isten-tudományt szószéki és szertartási szolgálataikban és példamutató mindennapi életükben hirdetni és gyakorolni.

Ez áhítatos órában szent érzések között ismételjük alapigénk szavait: „Van arany és drágagyöngyök sokasága, de drága szer a tudomány-nyal teljes ajak“, azaz drága szer, áldott ajándék az a hiten felépülő lelkület, amely bárhonnan is induljon el, a gondviselő Atyához érkezik el, benne pihen meg, és benne újul meg, benne, akinek lényé jóság, békesség, szelídlelkűség, jóindulat, megértés, megbocsátás, egyszerű szeretet.

A szeretet és békesség áldott Istene, gondviselő édes jó Atyánk áldja meg és szentelje meg az intézet vezetőit, tanárait, hallgatóit, tisztviselőit és alkalmazottait. Áldja és szentelje meg azt a nemes, önzetlen, becsületes, lélek szerinti munkát, amely teológiai intézetünkben ez iskola év folyamán is a tiszta Isten-tudomány tanításával, az Isten- és emberszeretetre való neveléssel, azzal a nemes célkitűzéssel folyt, hogy hallgatóink mind nagyobb mértékben jézustanítványokká formálódjanak, egyházunk erkölcsi személyiségeivé fejlődjenek. Adja a gondviselő Isten, hogy amikor ifjaink odáig érkeznek, gyülekezetükben úgy tudják hirdetni és gyakorolni a tiszta Isten-tudományt és a jézusi erkölcs tan legfőbb parancsolatait, hogy azáltal hiveink lelki gazdagodását, hithűségben való megerősödését, szeretett egyházunk előmenetelét, országunk, hiveink, lelki, szellemi és anyagi gyarapodását, a szebb, igazságosabb, áldottab emberi élet megvalósulását szolgálják Istennek tetsző módon. Ámen.*

Dr. KOVÁCS LAJOS

A „DICSŐSÉGGEL ÉS TISZTESSÉGGEL“ MEGKORONÁZOTT HIVÓ EMBER

8. Zsoltár

Unitárius szószékeinken általában e zsoltárnak csupán az 5. verse szokott a prédikáció alapigéjéül szolgálni. „Micsoda az ember, hogy megemlékezel róla, és az embernek fia, hogy gondod van reá?“ Ez érthető és igazolható is, hiszen az unitárius vallás egész történelme folyamán, a földi élet adottságaira építve, érdeklődésével az összes többi keresztény vallásoknál hangsúlyozottabban, következetesebben fordult

* Elhangzott a Protestáns Teológiai Intézet évváró istentiszteletén 1973. június 21-én.

az embernek szóló erkölcsi parancsolatok felé. Másszóval, vallásunk minden időben humanista beállítottságú volt.

Ennek az ember méltóságával kapcsolatos 5. versnek az igazi értelmét azonban csak akkor foghatjuk fel, ha azt a 8. Zsoltár egészéből nem ragadjuk ki, hanem az egész zsoltárt, amint azt alapigémben felolvastam, a maga természetes összefüggésében szemléljük.

Alapigénket elemezve, azt látjuk, hogy az ezekkel a szavakkal kezdődik és végződik: „Mi Urunk, Istenünk, mily fenséges a te neved az egész földön!” Alapigénk világosan megmondja, hogy az ember életének, földi pályafutásának, mindennapi ténykedéseinek, hitének és cselekedeteinek kiindulópontja, forrása, de ugyanakkor kötöttsége Isten. Csupán Isten örökkévalóságának, mindenható voltának, hatalmának, nagyságának és dicsőségének korlátai között van szó, lehet szó az ember méltóságáról. Ebben az Isten által meghatározott keretben és feltétlen kötöttségben hangzik a zsoltárban Isten legnemesebb teremtményének, az embernek a felmagasztalása, dicsérete. Eszerint az ember uralkodásra van elhíva az összes teremtmények fölött. Isten a házi- és vadállatokat, az ég madarait és a tenger halait, egyszóval a természetet, a földet minden gazdagságával és szépségével, az ember rendelkezésére bocsátotta.

De mégis, mindenekfelett Isten legnagyobb ajándéka, legfenségesebb adománya az, hogy az embert dicsőséggel és tisztességgel koronázta meg, hogy őt magánál kevéssel tette kisebbé. Ez azt jelenti, hogy az összes teremtmények közül egyedül őt, az embert élő, lángoló lélekkel, a hit, az értelem és szellem világosságával és ragyogásával áldotta meg, ami által teremtő hatalma, alkotóképessége végtelen gazdagságából neki valamit átadott, valamit, ami őt a teremtés koronájává magasztosítja.

Talán az egész Ószövetségben, a Jézus fellépését megelőző évezred hitfelfogásában nem jut olyan tisztán, olyan világosan és meggyőzően kifejezésre az embernek Istentől való teljes függése, de ugyanakkor az ember méltóságának az elismerése, mint ebben a zsoltárban.

Ennek az Isten és ember közti viszonyt meghatározó ószövetségi felfogásnak azonban még hosszú utat kellett megtennie, amíg a legmagasabb pontig, Jézusig elérkezett.

Mert Jézus tanításaiban mindazt megtaláljuk, amit az ószövetségi zsoltár hirdet, de természetesen annál még sokkal többet is. Jézus igazi jelentősége abban áll, hogy erre az alapra építve, a próféták és zsoltárirók nemes tanításaiból gazdagon merítve, lefektette a hívő, vallásos ember Istennel való új kapcsolatát, példázataiban és a Hegyi Beszéd erkölcsi parancsolataiban megfogalmazta a mind ez ideig időszerűnek bizonyult életeszményt, a követendő új életprogramot, ami ezekben a szavakban foglalható össze: Isten szeretete és az embereknek egymás iránti szeretete. Jézus Istent édes jó Atyának ismerte meg és hirdette, aki mint kifogyhatatlan szeretetforrás atyai gondoskodó voltában lehalajol gyermekeéhez, hozzánk, és akihez csak akkor kerülhetünk közel, ha a kettős szeretetparancsolatot hirdetjük, mindennapi életünkben gyakorolja és ezáltal Isten gondviselésére és áldásaira újra meg újra méltónak bizonyul.

Jézus tanításainak másik lényeges alaptétele az, hogy az ember több-kevesebb mértékben uralkodik ugyan a természet erőin, az állat-

és növényvilág felett, de az emberek nagy életközösségében semmiképpen sem lehet feladata vagy joga az uralkodás, hanem csupán a szolgálat. Semmiképpen nem lehet az a hivatása, hogy háború, vérontás, kegyetlenkedés vagy az erőszak bármely formájának alkalmazásával embertársai felett zsarnokoskodjék. A Jézus-tanítvány akkor válik igazán emberré, Istennek, mint édes jó Atyának gyermekévé, Isten előtt kedvessé, ha embertársában felfedezi a felebarátot, a testvért, ha hajlandó minden mellékgondolat nélkül másoknak szolgálni, könyörülő szamaritánusként másokkal jót tenni, másoknak újra meg újra megbocsátani, és az erkölcsi cselekedet csúcspontjaképpen még a rosszakarót, az ellenséget is szeretni.

Mindezt pedig azért, hogy méltósága, nemes embervolta, igaz embersége Isten és a felebarát előtt nyilvánvalóvá válják.

Mert az ember méltósága Jézus tanításai értelmében csupán akkor válik élő, áldott valósággá, az ember tiszta, nyugodt lelkiismerettel csak akkor nevezheti magát a teremtés koronájának, Isten gyermekének, Jézus-tanítványnak, ha ráeszmél az ebből a méltóságból eredő, azal feltétlenül egybekapcsolódó erkölcsi felelősségére. Az Isten által dicsőséggel és tisztességgel felruházott embernek önmaga, hitvestársa, gyermekei, szülei, egyháza, hazája, a társadalom iránti szent felelősségtudattal kell gondolkozását irányítania, mindennapi kötelességeit végzenie, magasrendű hivatását teljesítenie, ami az erkölcsi parancs megbecsülését és cselekvését jelenti.

Ezt a Jézus által megkövetelt, felelősségteljes, magasrendű életet élni nem könnyű. Sok a kísértés, súlyosak a gondok, újra meg újra erőtlenségnek bizonyulunk, ha emberségünkről kell tanúbizonyosságot tennünk. Az erkölcsi magaslatról nemegyszer alázuhanunk az erkölcsi fertő mélységeibe. Ilyenkor, a lelki sötétségben tündöklük fel előttünk Jézus szelíd biztatása, amely arról beszél, hogy őszinte bűnbánat, áhitatos magabaszállás és erős akarat által úgy lelkileg, mint szellemileg újrászülethetünk.

Hangzik mindannyiunkhoz az evangélium szellemében való számonkérés: milyen mértékben tudtuk eddigi életünkben emberi méltóságunkat megőrizni? Milyen mértékben tettünk Isten iránti tiszteletünkről, őszinte istenhitünkről, az evangélium néha nagyon kemény, de mindig időszerű erkölcsi parancsolatainak erőnk és képességeink szerinti teljesítésével emberségünkről, igazi embervoltunkról tanúbizonyosságot? Milyen mértékben igyekeztünk a gyülekezet életében való cselekvő részvételünkkel, az egymás iránti szeretet, az egymásért való aggódás, az egymásért való imádkozás és egymásnak őszinte szándékkal való segítség szüntelen gyakorlásával, áldozatkészséggel, jóakarattal, a békesség és megbocsátás lényünkéből kiáradó lelkületével a Jézus-tanítvány nevezetre méltóknak bizonyulni?

E kérdésekre próbáljon ki-ki lelkiismerete szerint alapigéink szellemében és az elmondottak alapján feleletet adni; Jézus példaadása szerint szüntelenül törekedjék arra, hogy emberi méltóságáról Isten előtt, aki őt „dicsőséggel és tisztességgel koronázta meg“, újra meg újra bizonyosságot tudjon tenni. Amen.

Dr. KOVÁCS LAJOS

LÉLEKBEN ÉS IGAZSÁGBAN

Jn 4,7—9.20—24

Jézus Júdeából a mintegy kétnapi járóföldre fekvő Galileába indul tanítványai kíséretében, a Szamarián keresztül vezető rövidebb, de veszélyesebb úton. A negyedik versben szereplő „kell vala pedig általmennie“ kitétel kétségtelenül erre utal. A másik út, amelyen Galileába mehetett, a hosszabb, de egyben biztonságosabb pereai út volt, mely a Jordán keleti partján vonult végig.

A rövid út veszélyességét az a vallásos gyűlölettség támasztotta és tartotta fenn, amellyel a zsidók és szamariaiak hosszú évszázadokon keresztül egymással szemben viseltettek. Mi adott okot erre a hosszan tartó, határtalan gyűlöletre? Elsősorban az, hogy a szamariaiak a babiloni elhurcoltatás alkalmával otthonmaradt szegénysorsú zsidók és bevándorolt idegenek leszármazottai voltak. De nagy mértékben hozzájárult a gyűlölet kifejlődéséhez, illetve megrögződéséhez az a tény, hogy amikor a babiloni fogság véget ért s a hazatért zsidók a jeruzsálemi templom újjáépítéséhez hozzáfogtak, elzárták még csak a lehetőségét is annak, hogy a szamariabeliek csatlakozzanak és részt vállaljanak az anyagi áldozatból, mint a vallásos közösség egyenlő jogú tagjai. Ezért kénytelenek voltak a Garizim hegyén külön templomot építeni maguknak. Így a szakadás elkerülhetelenné vált, s azóta a zsidók messzire elkerülték a vallási szempontból tisztátlannak tartott és gyűlölt szamariánusok földjét.

A megvetett és gyűlölt kisebbség tartományán át igyekezett a Mester Galileába. Útközben Sikár város közelében, a hagyomány szerinti Jákób kútjánál, megpihent, s tanítványait eledelért küldte a városba. Itt játszódott le az a jelenet Jézus és a vízért jövő szamariai asszony között, mely ránk maradt formájában az evangélium legértékesebb részei közé tartozik!

A beszélgetést Jézus indítja el, mondván az asszonynak: „Adj innom.“ Az asszony, ki csak a későbbi fejlemények során ismeri fel Jézusban a prófétát, úgy beszél vele, mint egyvel a zsidók közül. Nem tagadja meg ugyan a kérdést, de abból, amit mond, határozottan kicsendül a megvetett, gyűlölt, sőt gyűlöletre kész embernek hangja: „Hogy kérhetsz inni zsidó létedre éntőlem, aki szamariai asszony vagyok?! Mert a zsidók nem barátkoznak a szamariaiakkal“ (4,9). A kérdés, melybe csodálkozás, bámulat, önértetesség és rátartóság egyaránt vegyült, valamint az indoklás — Jézust mélyen érintette. Ő, aki hivatásának és küldetésének egyik fő feladatát éppen az emberek közötti békesség és felebaráti szeretet megteremtésében, ápolásában és fenntartásában látta, s aki sohasem gondolt keserűség nélkül a zsidók és szamariaiak egymás elleni gyűlöletére sem, most lelkének teljes jóságával, öntudatának egész fényével és világosságával, szívének megértésre bíró meleg szeretetével s személyiségének rendkívüli varázsával próbálta meggyőzni ezt az asszonyt s benne a megvetett és kismizmizett szamariai kisebbséget, hogy azt a kérdést, mely a két népet elválasztja egymástól, csak szeretettel, egyetértéssel, jóakarattal lehet és kell megoldani. Erre a sze-